

Zatwierdzam

Warszawa, 20 stycznia 2026 r.

.....

### Protokół nr 03/2025

#### z III posiedzenia Grupy tematycznej do spraw podejścia LEADER

w dniu 8 grudnia 2025 r.

W dniu 8 grudnia 2025 r. odbyło się w Warszawie III posiedzenie *Grupy tematycznej do spraw podejścia LEADER*. Zgodnie z obowiązującym zarządzeniem dyrektora Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie z dnia 13.03.2024 roku w sprawie powołania *Grupy tematycznej do spraw podejścia LEADER*, w posiedzeniu wzięli udział przedstawiciele: Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, samorządów województw, regionalnych sieci LGD, grupy roboczej w sprawie wdrażania koncepcji inteligentnych wsi działającej w ramach Komitetu Monitorującego PS WPR na lata 2023-2027, organizacji pozarządowej działającej na rzecz obszarów wiejskich oraz jednostki centralnej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich +. W posiedzeniu uczestniczyło 50 osób.

Spotkanie otworzył przewodniczący GTL Piotr Sadłocha, prezes zarządu Polskiej Sieci LGD – Federacji Regionalnych Sieci LGD. Na wstępie przewodniczący przedstawił formułę posiedzenia i program spotkania obejmujący jedenaście punktów. W wyniku ogłoszonego głosowania porządek obrad został przyjęty jednomyślnie.

W pierwszej części spotkania Pan Grzegorz Wirtek, zastępca dyrektora Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przedstawił informację na temat aktualnego stanu wdrażania interwencji LEADER z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Z komponentu Wdrażanie LSR ogłoszono 930 naborów, w ramach których zostało złożonych 8 429 wniosków na kwotę 1,4 mld zł. Najwięcej naborów uruchomiły województwa: wielkopolskie, mazowieckie, podkarpackie. W 272 Lokalnych Grupach Działania przeprowadzono co najmniej jeden nabór. Dyrektor wyraził zaniepokojenie sytuacją, że w 16 LGD nie uruchomiono żadnego naboru po prawie roku od ich wyboru i zapytał członków GTL o przyczynę takiej sytuacji. Najliczniejszymi tematami ogłaszanych naborów były Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, Rozwój przedsiębiorczości poprzez podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej oraz Rozwój przedsiębiorczości poprzez rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej. Średnia liczba wniosków na nabór wynosi 15-10 wniosków na rozwój przedsiębiorczości i 6-1 wniosków na pozostałe zakresy wsparcia. Biorąc po uwagę liczbę mieszkańców tj. 18 mln na obszarach wiejskich objętych lokalnymi strategiami rozwoju Dyrektor stwierdził, że zainteresowanie wsparciem nie jest znaczące. Zastanawiał się nad przyczyną takiego stanu rzeczy czy wynika to z wyczerpania zainteresowania tematyką np. przedsiębiorczości czy jest to kwestia dotarcia

z wiedzą do potencjalnych zainteresowanych. W kontekście przyszłego okresu programowania i ukierunkowania LEADERa szczególnego zastanowienia wymaga kwestia wsparcia osób najbardziej potrzebujących i rozwijanie gospodarstw opiekuńczych, co w tym okresie nie cieszy się dużym zainteresowaniem a będzie wyzwaniem w przyszłości. Do 25 listopada 2025 r. podpisano 553 umów na kwotę 108,8 mln zł., przy czym w kilku województwach: kujawsko-pomorskim, lubuskim, małopolskim i podlaskim nie podpisano jeszcze żadnej umowy. Jednocześnie Pan Dyrektor podsumował, że spośród wszystkich wniosków 80% wnioskodawców wnioskuje o formę prefinansowania głównie w formie zaliczki czy wyprzedzającego finansowania. Jest to dobry kierunek, bowiem generuje postęp finansowania zaraz po podpisaniu umów, a LGD będą się naliczały płatności pod kątem wydatkowania środków na komponent Zarządzanie LSR czy też wliczanie wydatków do kamieni milowych. Na koniec przypomniał, że system informatyczny na granty jest już gotowy chociaż żaden LGD nie uruchomił jeszcze tej formy wsparcia.

Otwierając dyskusję Pan Grzegorz Wirtek poprosił o przedstawienie propozycji wypracowania kompromisu w kwestii rozwiązania kamieni milowych, zdając sobie sprawę, że trudno będzie dotrzymać wymogu osiągnięcia 40% zawartych umów w terminie do 30 czerwca 2026 r.

Pani Agata Domżał przedstawicielka Lubelskiej Sieci LGD w imieniu zarządu PS LGD zreferowała zebrane tematy które niepokoją LGD. Po pierwsze utrzymanie terminu kamieni milowych jest niemożliwe z różnych przyczyn niezależnych od LGD: m.in. brak pełnej funkcjonalności systemu CSOB, wydłużone procedury weryfikacyjne w samorządach województw i chaos interpretacyjny. Według LGD sankcje w wysokości 10% całego budżetu są niesprawiedliwe i grożą im destabilizacją finansową. Postuluje się usunięcie lub przesunięcie kamieni milowych oraz ujednolicenie zasad i innymi programami RPO czy KPO które są bardziej elastyczne, uwzględniające „zdarzenia niezależne”. W kwestii Zarządzania LSR mechanizm rozliczania etatów jest sprzeczny z prawem pracy i w praktyce ogranicza jakość pracy LGD. Uniemożliwia zatrzymanie etatu w przypadku usprawiedliwionej nieobecności pracownika z powodu choroby lub opieki nad dzieckiem a krótkotrwale zatrudnianie generuje koszty i chaos organizacyjny. Postuluje się zmniejszenie minimalnej liczby wymaganych etatów o 1, uznawanie urlopów i zwolnień lekarskich jako normalnych elementów cyklu pracy oraz dopuszczenie elastycznych form zatrudnienia – umów cywilnoprawnych. Trzecia sprawa dotyczy sposobów wypłaty środków na Zarządzanie LSR i proponuje się wprowadzenie mechanizmu pośredniego wniosku o płatność w celu zachowania płynności finansowej LGD.

Dyrektor Wirtek odnosząc się do kwestii zatrudnienia powiedział, że nie ma możliwości zmniejszenia liczby etatów bowiem wprowadzono ryczałty i ich metodologia została uzgodniona z Ministerstwem Finansów a etaty są powiązane ze środkami na Zarządzanie LSR. Jeśli chodzi o inne formy zatrudnienia to LGD mogą korzystać z innych form zatrudnienia, ale nie będą się one wliczały. Zaapelował, żeby LGD koncentrowały się nie tylko na naborach, ale żeby aktywizacja społeczeństwa była prowadzona w całym okresie programowania, aby oddolny duch współpracy był obecny w regionach, tym bardziej że obecnie planuje się przyszłość LEADERa.

Pani Agnieszka Olbryś, naczelnik Wydziału LEADER z Departamentu Działań Delegowanych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zapewniła, że rozwiązanie dotyczące rozliczania etatów jest przygotowywane i urlopy zgodnie z prawem pracy będą wliczane do umowy. Pozostaje kwestia podpisania Aneksów do umowy z LGD na Zarządzanie LSR.

W kwestii postulatu środków na zarządzanie LSR i biorąc pod uwagę opóźnienia w podpisywaniu umów z beneficjentami zabrał głos Pan Piotr Sadłocha. Wyjaśnił, że na podstawie zebranych z LGD przychodów i wydatków do marca 2027 r. przygotowano symulację, z której wynika, że już w grudniu 2026 r. zabraknie środków na funkcjonowanie dla wielu LGD, jeżeli nie będą szybko przekazywane płatności z wypłaconych środków beneficjentów. Dyrektor Grzegorz Wirtek poprosił o przesłanie takiej symulacji na cały okres programowania.

Pani Jadwiga Kulczycka przedstawicielka Opolskiej Sieci LGD poruszyła kwestie realizacji grantów odwróconych. W związku z tym, że nie ma określonych procedur zapytała czy LGD mają najpierw zebrać granty i wybrać je do realizacji oraz przez kogo czy ma to zrobić Rada Programowa, czy samodzielnie Zarząd czy pracownicy Biura LGD?

Ponadto zwróciła uwagę, że zgodnie z Wytycznymi podstawowymi w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 rozdział VIII.2. ust. 1 pkt. 19 do kosztów niekwalifikowalnych zalicza się “koszty wynagrodzeń pracowników zatrudnionych na umowę o pracę na czas określony lub nieokreślony, umowę zlecenie lub umowę o dzieło, podróży służbowych pracowników, z wyłączeniem I.10.8, I.13.4 i I.13.5”. W przypadku tzw. miękkich zadań realizowanych przez grantobiorców koszty wynikające z umów zlecenie, dzieło będą bardzo często występowały szczególnie w zakresach:

- a) kształtowanie świadomości obywatelskiej,
- b) włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji,
- c) ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi,
- d) opracowanie, napisanie koncepcji Smart Villages.

Pan Andrzej Hałasiewicz, koordynator grupy ds. smart wsi odniósł się do 16 LGD które jeszcze nie uruchomiły naborów. Przypomniwał co przyświecało, kiedy w Polsce tworzył się LEADER. Zależało nam wtedy, aby uaktywnić te społeczności, które są najmniej aktywne, czyli chodzi o to, żeby nie tylko wspierać tych którzy sobie dobrze radzą, ale aby w LEADER był mechanizm, który wspiera najsłabsze LGD. Trzeba by się zastanowić jak pomóc tym 16 LGD, żeby one dobrze działały, bo LGD to nie biuro to jest lokalna społeczność, która kryje się za lokalną strategią rozwoju. Jak uaktywnić tych którzy aktywni nie są i co zrobić, aby LGD wesprzeć.

Pan Piotr Sadłocha odnosząc się do kamieni milowych zaproponował zlikwidowanie ich a przynajmniej pierwszego kamienia milowego z powodu na krótki okres programowania. Postuluje również o niekaranie LGD za niedotrzymanie terminów.

Pani Dorota Goetz, przedstawicielka Dolnośląskiej Sieci LGD poparła wypowiedź przewodniczącego w kwestii przesunięcia kamienia milowego albo całkowitej jego likwidacji.

Uzasadniając powołała się na niekorzystne zapisy w umowie gdzie jedynie LGD ma zapisane kary różnego rodzaju, nie ma ich ani ARIMR, ani SW, co oznacza, że LGD otrzymuje kary za działanie lub wadliwe działanie całego systemu krajowego. Ta sprawa przez wszystkie okresy programowania i wszystkie rządy była traktowana niestety tak samo: LGD podpisuje skrajnie niekorzystną dla siebie umowę, ponieważ nie ma wyjścia; następnie pomimo podejmowanych kroków przez Polską Sieć i podnoszenie tego wielokrotnie na GTL - nikt nie podejmuje tematu. W związku z powyższym postuluje podjęcie kroków w celu zmiany zapisów umowy w tym zakresie - analiza prawna oraz aneks do umowy ramowej.

Z kolei Pani Ewa Czeplina przedstawicielka Pomorskiej Sieci LGD, zwróciła uwagę na wysokość budżetów przyznanych LGD na Zarządzanie LSR. Przy wymaganej liczbie etatów starczą one na zatrudnianie osób z minimalnym wynagrodzeniem. Osoby kompetentne z doświadczeniem, jakie są potrzebne, za takie wynagrodzenie nie chcą pracować. Musimy zastanowić się czym mają być LGD w rozwoju lokalnym. Dodała, że nie chciałyby, aby samorządy województw narzucały co ma być zapisane w lokalnych strategiach rozwoju, bo o tym powinna decydować lokalna społeczność. Stwierdziła, że LGD nie są tylko systemem redystrybucji środków unijnych, ale czymś więcej, organizacją zatrudniającą pracowników mocno wyspecjalizowanych o różnorodnych kompetencjach.

W posiedzeniu GTL uczestniczył Pan Jerzy Szymański Zastępca Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Zapewnił, że Agencji bardzo zależy na współpracy z samorządami województw oraz z LGD. Stworzenie Departamentu Działań Delegowanych w Agencji, który jest dedykowany tylko dla interwencji będących w gestii samorządów ma na celu przyśpieszenie kontaktów pomiędzy zaangażowanymi instytucjami. W kwestii zarządzania wiedzą poinformował, że w pierwszym kwartale przyszłego roku w Agencji zostanie uruchomiony Czatbox, który będzie zarządzał całą wiedzą w zakresie kontroli na miejscu. Narzędzie będzie służyło m.in. do wyszukiwania aktualnych interpretacji interwencji i będzie można z niego korzystać.

Następnie Pani Wioletta Krzemińska dyrektor Departamentu Działań Delegowanych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przedstawiła etapy planów prac na poszczególne funkcjonalności systemów informatycznych ePUE oraz Centralny System Obsługi Beneficjenta (CSOB). Na 15 grudnia 2025 r. planowany jest etap wdrażania wniosku o płatność dla Wdrażania LSR. W styczniu 2026 r. zaplanowany jest etap wdrażania wniosku o płatność na Zarządzanie LSR a na 26 lutego 2026 r. - projekty grantowe. Dodała, że testowana jest wspólnie z samorządami województw zarówno makietą wniosków o płatność jak i obsługa tego wniosku w systemie. Pani Agnieszka Olbryś naczelnik Wydziału LEADER w Departamencie Działań Delegowanych zaprezentowała i omówiła makietę wniosku o płatność dla komponentu Wdrażanie LSR. Na zakończenie dodała, że w planach Agencji jest również doprecyzowanie funkcjonalności modułu LGD tak aby w marcu 2026 r. można było monitorować wszystkie środki finansowe.

W trakcie dyskusji Pan Piotr Nowacki przedstawiciel Łódzkiej Sieci LGD zaproponował powołanie nieformalnej grupy roboczej dotyczącej poprawy systemu informatycznego,

składającej się po 2 przedstawicieli z ARiMR, z MRiRW, z samorządów województw i LGD. Zadaniem grupy byłaby możliwość porozmawiania na szybko z czym mają problem beneficjenci i LGD, jakie zostały wprowadzone nowe elementy wdrożeniowe w systemie informatycznym tak aby można było na bieżąco wprowadzać kierunki rozwoju i zmiany w systemie. Pani dyrektor Wioletta Krzemińska przychyliła się do postulatu.

Jarosław Kuba przedstawiciel Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich odniósł się do trwającej w Komisji Europejskiej dyskusji o Wspólnej Polityce Rolnej, w tym LEADER. Należy zastanowić się jak będziemy pozycjonowali LEADER w przyszłości czy LEADER i LGD są ważne i potrzebne dla polskiego rządu.

W drugiej części spotkania Pani Beata Rodak, naczelnik Wydziału Aktywizacji Obszarów Wiejskich Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej MRiRW przedstawiła sposoby postępowania w trakcie rozpatrywania protestów. Wyjaśniła, że w obecnym okresie programowana kryteria wyboru operacji mogą mieć dwojaki charakter: dostępne jako podstawa przydzielenia wnioskodawcom punktów niezbędnych, aby operacja została wybrana oraz rankingujące umożliwiające ustalenie kolejności przysługiwania pomocy wnioskodawcom. W dalszej części prezentacji omówiła komu przysługuje prawo do protestu, terminy i formy wniesienia protestów oraz zasady rozpatrywania protestów i możliwość składania skarg do WSA, czy skargi kasacyjnej do NSA.

Pan Piotr Sadłocha zadał pytanie do kiedy i na jaką kwotę samorząd może zablokować w chwili wpłynięcia protestu? Zablokowanie środków nie powinno mieć wpływu na realizację kolejnych naborów przez LGD co z wytycznych jasno nie wynika. Dyrektor Wirtek zapewnił, że sprawa zostanie doprecyzowana.

Pani Małgorzata Blok przedstawicielka Wielkopolskiej Sieci LGD poruszyła kwestie kryteriów rankingujących m.in. uczestniczenie beneficjenta w szkoleniu organizowanym przez LGD. Podała przykład beneficjenta, który nie spełnił tego kryterium i złożył protest a samorząd województwa przyznał rację beneficjentowi, uzasadniając, że przecież informacja o organizowanym szkoleniu mogła nie dotrzeć do beneficjenta i nie jest to wiedza ogólnodostępna i że LGD nie powinny przygotowywać kryteriów rankingujących z którymi osiągnięciem beneficjent może mieć problem.

Pani Beata Rodak wyjaśniła, że zgodnie z wytycznymi rolą wnioskodawcy jest złożenie kompletnych dokumentów wraz z wnioskiem, a LGD może jedynie dopytać beneficjenta, jeśli ze złożonych dokumentów LGD nie ma możliwości dokonania oceny kryterium. Jednocześnie kryteria wyboru są określone w regulaminie naboru, który jest zatwierdzany przez samorząd województwa i nie powinien być podważany. Poinformowała, że resort przygotowuje podręcznik nt. rozstrzygnięcia protestów.

W sprawach różnych pojawiła się prośba o wydłużenie czasu utrzymania listy rezerwowej operacji beneficjentów, aby można było z niej skorzystać w przypadku, kiedy są opóźnienia w ocenie. Dyrektor Wirtek wyjaśnił, że przyjęcie tego postulatu wiąże się ze zmianą ustawy.

Ze względu na zbliżający się okres świąteczny i koniec roku przewodniczący GTL przypomniał o pilnym rozliczaniu kosztów podróży udziału w posiedzeniu zgodnie z regulaminem pracy GTL zamieszczonym na portalu KSOW+ w zakładce Grupy tematyczne KSOW+.

Na zakończenie Przewodniczący zapowiedział, że w II półroczu 2026 r. planowane jest wyjazdowe posiedzenie GTL na terenie Polski.

Po wyczerpaniu porządku obrad oraz ustaleniu wniosków z posiedzenia przewodniczący zakończył posiedzenie GTL.

#### Wnioski i ustalenia z posiedzenia:

1. Propozycja PS LGD dotycząca usunięcia lub przesunięcia kamieni milowych w obecnym okresie programowania zostanie przekazana pismem do MRiRW.
2. Potrzeba wydłużenia czasu utrzymania listy rezerwowej operacji beneficjentów, aby można było z niej skorzystać w przypadku, kiedy są opóźnienia w ocenie. Przyjrzenie się innym potrzebom zmian w ustawie.
3. Propozycja powołania nieformalnej grupy roboczej w celu poprawy komunikacji i systemu informatycznego pomiędzy instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie LEADER.

#### Załączniki:

1. Agenda III posiedzenia GTL
2. Prezentacja: *Aktualny stan wdrażania LEADER w ramach EFFROW*
3. Prezentacja: *Plan prac związanych z wdrażaniem poszczególnych elementów systemów informatycznych ARiMR (ePUE, CSOB)*
4. Prezentacja: *Sposób postępowania w trakcie rozpatrywania protestów*
5. Zapis III posiedzenia GTL w formie nagrania (dostępny w zasobach CDR w Brwinowie Oddział w Warszawie).

Sporządziła: Agata Markuszewska, jednostka centralna KSOW+, CDR Oddział Warszawa